

S A D R Ž A J

I.	UVODNE POSTAVKE PSIHLOGIJE RELIGIOZNOSTI	19
1.	PSIHLOGIJA I RELIGIOZNOST	20
1.1	Dometi jednoga predmeta	20
1.2	Religija	21
1.3	Interkonfesionalno uvažavanje	23
2.	PSIHLOGIJSKI PRISTUP	23
2.1	Osnova psihologijskog proučavanja religioznosti	23
2.2	Metodološka neutralnost	24
2.3	Kritička neutralnost psihologa	25
3.	U SMJERU PSIHOLŠKOG RAZUMIJEVANJA (NE)RELIGIOZNOG ČOVJEKA	26
3.1	Religiozni red	26
3.2	Psihologija religioznosti koja proučava religioznost i bezvjerstvo	28
3.3	Riječ o pojmovima "duša" i "duh"	29
	ZAKLJUČAK	30
	LITERATURA	31
II.	POVIJESNA BAŠTINA PSIHLOGIJE RELIGIOZNOSTI	33
1.	ZANIMANJE RELIGIJE ZA PSIHLOGIJU	34
1.1	Korijeni psihologije religioznosti	34
1.2	Početak pastoralnopsihološke izobrazbe	35
2.	ZANIMANJE PSIHLOGIJE ZA RELIGIJU	36
2.1	Početak psihologije religioznosti kao znanstvene discipline	37
2.2	Pregled glavnih psiholoških interpretacija religioznosti	37
2.3	Opasnost od vlastite jednostranosti	45
	ZAKLJUČAK	45
	LITERATURA	46
III.	RELIGIOZNOST SA STAJALIŠTA PSIHLOGIJE LIČNOSTI	49
1.	ČOVJEKOVA LIČNOST	50
1.1	Značenje ličnosti	50
1.2	Nešto o pristupu teorijama ličnosti	51

2. PSIHIČKI FENOMENI RELIGIOZNOSTI	52
2.1 Pojedini psihički fenomeni religioznosti	52
2.2 Molitva	52
2.2.1 Učinci molitve	53
2.2.2 Učinci neuslišene molitve	54
2.2.3 Napomena o molitvama iskrivljenih i patoloških crta	55
2.3 Mistični doživljaji	55
2.3.1 O opsjednutosti	58
2.3.2 Napomena o ukazanjima i stigmama	61
2.3.3 Napomena o konverziji	62
2.4 Važne psihičke varijable religioznosti	62
2.4.1 Mišljenje i vjerovanje	62
2.4.2 Odluke volje i nada	63
2.4.3 Altruistično ponašanje i ljubav	64
2.4.4 "Tamne strane" ljudskog postojanja	64
3. INDIVIDUALNA OSOBA I RELIGIOZNOST	65
3.1 Dimenzije religioznosti	65
3.2 O dodirnom području psihopatologije i religije	67
3.3 O bitnim vidovima i rastu zrele, "integrirane" osobne religioznosti	68
ZAKLJUČAK	71
LITERATURA	71
IV. RELIGIOZNOST U PSIHOLGIJSKIM SUSTAVIMA S. FREUDA, C.G. JUNGA, G.W. ALLPORTA I V.E. FRANKLA	75
1. PRONIKNUTI U RELIGIOZNO ISKUSTVO	76
2. SIGMUND FREUD	76
2.1 Nacrt za biografiju	76
2.2 Freudov odnos prema religiji	78
2.3 Zaključne napomene	79
3. CARL GUSTAV JUNG	80
3.1 Nacrt za biografiju	80
3.2 Jungov odnos prema religiji	82
3.3 Zaključne napomene	84

4. GORDON ALLPORT	85
4.1 Nacrt za biografiju	85
4.2 Allportov odnos prema religiji	86
4.3 Zaključne napomene	89
5. VIKTOR E. FRANKL	89
5.1 Nacrt za biografiju	89
5.2 Franklov odnos prema religiji	90
5.3 Oni koji jesu i oni koji nisu vjernici	94
5.4 Zaključne napomene	95
ZAKLJUČAK	96
LITERATURA	96
V. PSIHOLOŠKE DIMENZIJE RELIGIOZNOSTI DJECE, MLADIH I ODRASLIH ILI LJUDSKI RAZVOJ I RELIGIOZNOST	99
1. DJETINJSTVO, MLADENAŠTVO I ZRELE GODINE	100
2. DJETINJSTVO I RELIGIOZNOST	101
2.1 Važnost djetinjstva za razvoj religioznosti	101
2.2 Karakteristike religioznosti u djetinjstvu	103
2.3 Goldmanove i Fowlerove teorije religioznog razvoja	107
3. MLADENAŠTVO I RELIGIOZNOST	109
3.1 Psihosocijalni razvoj mladeži i njezina religioznost	109
4. ZRELA DOB I RELIGIOZNOST	112
4.1 Vrijednosti intimnosti, produktivnosti i integriteta	112
4.2 Religioznost između mesijanizma i nostalgije	114
ZAKLJUČAK	115
LITERATURA	116
VI. O MORALNOM RAZVOJU, USVAJANJU VRIJEDNOSTI I O POSLUŠNOSTI AUTORITETU	119
1. SVRELIGIJSKA BAŠTINA	120
2. SMJER NEKIH PSIHOLOGIJSKIH TEORIJA MORALNOGA RAZVOJA	120
2.1 Autori i psihologijske škole	120
2.2 Kvalitativne promjene	122

2.3	Kako učenjem pomoći u usvajanju vrednota	123
3.	O POSLUŠNOSTI AUTORITETU	124
3.1	Zli primjeri	124
3.2	Posljedice poslušnosti autoritetu	126
4.	POTIČUĆI KRITIČKO MIŠLJENJE	127
	ZAKLJUČAK	128
	LITERATURA	129
VII.	RELIGIOZNOST I DUŠEVNO ZDRAVLJE	133
1.	POGLED NA ODNOS RELIGIOZNOSTI I DUŠEVNOG ZDRAVLJA KROZ POVIJEST I SADAŠNJOST PSIHLOGIJE	134
1.1	Načelni stavovi pojedinih autora	134
1.2	Rezultati meta-analize dosadašnjih studija	135
2.	RELIGIOZNOST KAO SVAGDANJA I TERAPIJSKA POMOĆ	138
2.1	Religioznost kao psihološka pomoć u svagdanjem životu	139
2.1.1	Napomena o ispovijedi	141
2.2	Religioznost kao terapija	142
2.3	Religioznost kao opterećenje	143
	ZAKLJUČAK	146
	LITERATURA	146
VIII.	RELIGIOZNOST I SUOČAVANJE S NEVOLJAMA	149
1.	O STRESU	150
2.	O SUOČAVANJU S TEŠKOĆAMA	151
2.1	Stupanj tolerancije, čuvstvene reakcije i prilagođeno ponašanje	151
2.2	Obrambeni mehanizmi u frustrirajućim i stresnim situacijama	152
2.3	Glavni elementi u procesu suočavanja	153
2.4	Psihološke preporuke u suočavanju s teškoćama	154
3.	RELIGIOZNOST I SUOČAVANJE S NEVOLJAMA	155
3.1	Najčešći vjerski pristupi odgovornosti i kontroli u suočavanju s nevoljama	155
3.2	Vjersko i nevjersko suočavanje	157
3.3	Tipovi religijskih smetnji u procesu suočavanja	158
3.4	Religijske karakteristike koje doprinose neuspjehu u suočavanju	164

ZAKLJUČAK	166
LITERATURA	166
IX. O PLODOVIMA UPOTPUNJAVANJA I INTEGRACIJE PSIHOLOŠKOG I DUHOVNOG	169
1. NA PUTU PREMA OPTIMALNOM UPOTPUNJAVANJU PSIHOLOŠKOG I DUHOVNOG	170
1.1 Glavna područja međusobnog obogaćivanja	171
1.2 Pomoć psihološkog religijskom	171
1.3 Pomoć duhovnog psihološkog	173
2. TRANSPERSONALNA PSIHOTERAPIJA I RELIGIOZNO ISKUSTVO	174
2.1 Primjeri transpersonalne psihoterapije	175
ZAKLJUČAK	180
LITERATURA	181
X. O ODNOSU RELIGIOZNOSTI I KRIMINALITETA	183
1. RELIGIJA I KRIMINAL	184
1.1 Religioznost i kriminal: zajedno?	184
1.2 Pojam religije	185
1.3 Pojam kriminala	186
2. RELIGIOZNOST I KRIMINAL KAO PRODUKTI SOCIJALIZACIJE	187
2.1 Religioznost	187
2.2 Kriminal	187
3. KORELACIJE IZMEĐU RELIGIOZNOSTI I KRIMINALA	188
3.1 Religiozna situacija kažnjenika	188
3.2 Procesi socijalizacije kažnjenika	189
3.3 Problematičnost ranog djetinjstva i savjesti	189
3.3.1 Rano djetinjstvo	190
3.3.2 Deprivacija savjesti	190
4. MOGUĆNOST PROMJENE PONAŠANJA I STAVOVA NA RELIGIOZNOM I SOCIJALNOM PODRUČJU	191
4.1 Dušobrižništvo u zatvoru kao praktična dodirna točka religioznosti i kriminala	191
4.2 Utjecaj na promjenu ponašanja i stavova kao predmet pastoralna	192

5. RELIGIOZNOST I UZIMANJE DROGA KOD MLADEŽI	192
5.1 Zbirni rezultati novijih studija	193
5.2 O stupnju utjecaja religioznosti	194
6. DUŠOBRIŽNIŠTVO I HUMANITARNE SLUŽBE CRKAVA U SVIJETU	195
ZAKLJUČAK	196
LITERATURA	196
XI. PSIHOTERAPIJSKI FENOMEN KAJANJA I OPRAŠTANJA	199
1. O POJMOVIMA NASILJA, OSVETE I OPRAŠTANJA	200
1.1 Nasilje	200
1.2 Osveta	200
1.3 Opraštanje	201
2. KAJANJE I OPRAŠTANJE KAO PSIHIČKO RASTEREĆENJE I NEZAIBILAZNI ELEMENT ZDRAVIH MEĐUNACIONALNIH ODNOSA	202
3. O BITNIM ELEMENTIMA PSIHOTERAPIJSKOG PROCESA OPRAŠTANJA	203
3.1 Potreba posrednika, adekvatnog vremena za početak komunikacije, te dužine vremena za opraštanje	204
3.2 Postupnost čina međusobne tolerancije i povjerenja	206
3.3 Zajednička stručna analiza korijena, tijeka i posljedica sukoba, te kulturalnog identiteta obiju strana	207
3.4 Zdrava religioznost kao trajni izvor opraštanja	207
3.5 Opraštanje kao odgovor na priznanje i kajanje	209
3.6 Kompleksnost opraštanja bez kajanja i opraštanje s naknadnom transakcijom	209
3.7 Javni čini mirotvorstva kao utjecanje na promjenu javnog mnijenja	211
ZAKLJUČAK	211
LITERATURA	212
XII. PARAPSIHOLOGIJA NASUPROT SLIČNIM RELIGIJSKIM FENOMENIMA	215
1. RAZNOLIKOST I NEOBJAŠNJIVOST PARAPSIHOLOŠKIH FENOMENA	216
1.1 Parapsihologija u sadržaju svojih definicija	216
1.2 Kognitivne i fizikalne kategorije parapsiholoških sposobnosti	217
1.3 Povijesni pregled	219

2. ČUDA U RELIGIJSKOM KONTEKSTU NASUPROT PARAPSIHOLOŠKIM FENOMENIMA	221
2.1 Narav čuda u religijskom poimanju	221
2.2 Psihološki pristup fenomenu čuda	223
2.3 Dva zasebna područja fenomena: čuda na religijskom području uspoređena s pojavama u parapsihologiji	225
ZAKLJUČAK	226
LITERATURA	227
XIII. OSNOVE PSIHLOGIJE DUŠOBRIŽNIŠTVA	229
1. DOMETI PSIHLOGIJE DUŠOBRIŽNIŠTVA	230
2. PSIHLOGIJA U DUŠOBRIŽNIŠTVU OD PRVIH ZAČETAKA DO DANAS	231
3. PREMA KOMPETENTNOJ OSOBI DUŠOBRIŽNIKA	234
3.1 O pojmu i ulozi dušobrižnika	234
3.2 Vidovi psihološke izobrazbe dušobrižnika	235
4. O POJEDINCU I O ZAJEDNICI U DUŠOBRIŽNIŠTVU	236
4.1 Važnost poznavanja čovjekove ličnosti	236
4.2 Važnost poznavanja dinamike vjerske zajednice	238
5. O SADRŽAJIMA VJERE I NJIHOVU NAVJEŠTANJU	240
5.1 Polazne osnove psihologije navještanja vjere	240
5.2 O pojedinačnim vidovima i načinima navještanja	241
6. ODNOS PREMA LJUDIMA U TJESKOBI I NEVOLJI	244
6.1 Duševna opterećenja i poremećaji kao obvezne teme psihologije dušobrižništva	244
6.2 Napomena o ekleziogenim neurozama	244
7. U SMJERU CJELOVITE PSIHLOGIJE DUŠOBRIŽNIŠTVA	246
ZAKLJUČAK	246
LITERATURA	247
XIV. PSIHLOGIJSKA MJERENJA RELIGIOZNOG ISKUSTVA	249
1. OKVIRI MJERENJA FENOMENA RELIGIOZNOSTI	250
1.1 Teoretski konstrukt religioznosti	251
1.2 Metode zbrajanja rezultata	251
1.3 Evaluacija rezultata	252

2. PRIMJER VIŠEDIMENZIONALNIH SKALA	252
2.1 Pet religijskih aspekata C. Y. Glocka i R. Starka	253
2.2 M. B. Kingove i R.A. Huntove skale religioznih varijabli	254
3. UPITNIK O DIMENZIJAMA RELIGIOZNOSTI I NJEZINU UTJECAJU NA SVAGDANJI ŽIVOT	257
3.1 Napomene o upitniku	257
ZAKLJUČAK	258
LITERATURA	259
XV. U SMJERU POIMANJA ZRELE RELIGIOZNOSTI	261
1. SMJER PSIHOLOŠKIH OPISA ČOVJEKOVE ZRELOSTI	262
2. KRITERIJI ZRELE RELIGIOZNOSTI	263
3. POJEDINE KARAKTERISTIKE ČOVJEKA ZRELE RELIGIOZNOSTI	266
3.1 Načela sabiranja karakteristika	266
3.2 Čovjek zrele religioznosti	267
3.2.1 Područje svijesti	267
3.2.2 Unutarnje osobine	268
3.2.3 Način govorenja	268
3.2.4 Način postupanja s drugima	269
3.2.5 Ostale osobine i načini postupanja	269
3.3 Napomena o nezrelim religijskim karakteristikama	271
ZAKLJUČAK	272
LITERATURA	272
DODATAK	273
UPITNIK O DIMENZIJAMA RELIGIOZNOSTI I NJEZINU UTJECAJU NA SVAGDANJI ŽIVOT	273
KAMENI TEMELJCI U POVIJESTI PSIHOLOGIJE	283
PET VELIKIH RELIGIJA SVIJETA	305
MALI RELIGIJSKI LEKSIKON	333
KAZALO	349